

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 1, Article Number: 1C0126

EDUCATION SCIENCES

Received: June 2009
Accepted: January 2010
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

Engin Üngüren
Hulusi Doğan
Akdeniz University
enginunguren@akdeniz.edu.tr
Antalya-Turkey

**TURİZM EĞİTİMİ ALAN LİSE ÖĞRENCİLERİN OKUMA ALIŞKANLIKLARININ
BELİRLENMESİ**

ÖZET

Bu çalışmada Alanya Ümit Altay Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının belirlenmesi ve buna etki eden değişkenlerin saptanması amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel ve bağıntısal araştırma modeli uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Toplanan verilerin yüzde-frekans ve ki-kare analizleri ile değerlendirilmesi sonucunda öğrencilerin okumaya ayırdıkları günlük sürenin oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Buna karşın öğrencilerin günlük müzik dinlemeye ve televizyon izlemeye ayırdıkları sürenin çok fazla olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin okuma alışkanlığına etki eden değişkenlerin, öğrencilerin eğitim memnuniyeti, sınıf göre dağılım, günlük gazete okuma alışkanlığı, okumaya ayrılan süre, öğrencilerin eğitimcilere karşı tutumu ve kütüphane kullanım alışkanlıklarının olduğu görülmüştür. Okuldaki başarı durumunun, anne-babanın eğitim seviyesinin, gelir düzeylerinin ve arkadaş ilişkileri durumunun öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma Alışkanlığı, Turizm, Eğitim, Turizm Öğrencileri

**DETERMINATION OF READING HABITS OF TOURISM HIGH SCHOOL STUDENTS
ABSTRACT**

The purpose of this study is to determine the reading habits of students and to identify the variables that influence the reading habits of students at Alanya Ümit Altay Anatolian Hotel and Tourism Vocational High School. In this study, descriptive and connective research model was used. Survey technique was used as data collection tool. Frequency tables and Chi-Square tests were used to analyze the collected data. The results of the analysis indicated that the daily time of students for reading was very low. But, the results indicated that the daily time of students for listening music and watching TV was very high. According to the research results, educational satisfaction, class distribution, daily newspaper reading habit, the time allocated to reading, attitudes to educators and library using time were the main variables which had an influence on the reading habits of students. And research results also indicated that the variables of success level and friendship relations of students at school, and education and income levels of parents had no influence on the reading habits of the students.

Keywords: Reading, Reading Habit, Tourism, Education, Tourism Students

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Bilgi Toplumu olarak nitelenen toplumlarda bilgi, yüksek ekonomik değere sahip bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumlar bilgi açısından değerlendirilirken bilgiyi üreten ve satan alan toplumlar şeklinde gruplandırılmaktadır. Araştırmacılar bilgi toplumu aşamasına ilk kez ABD'de 1956'da geçildiğini ve bunu Batı Avrupa ülkeleri ile Japonya'nın izlediğini belirtmektedirler. Bu ülkeler dünya üzerinde yayınlanan kitapların %83'ünü, gazete dağıtımının %78'ini ve bilgi bankalarının da %80'den fazlasını ellerinde tutmaktadırlar (Karahana ve ark.2005: 24). Özetle bir ülkenin gelişmişliğini göstergelerinden biri okuma alışkanlığının yüksek olmasıdır.

Çocuklar, gençler ve yetişkinler üzerinde ayrı ayrı ya da tümünde birden yapılan gözlem, görüşme veya anket uygulamasından elde edilen sonuçlar toplumun ne düzeyde okuma alışkanlığına sahip olduğunu gösteren göstergelerden biridir (Odabaş ve ark. 2008: 439-442). Okuma alışkanlığına yönelik tutumların ölçülmesi eğitimde performansın yükseltilmesi açısından önemlidir. Göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından değerlendirilmesi ve anlamlandırılması süreci şeklinde tanımlanan okumanın bir alışkanlık hâline gelmesi eğitimin temel hedefleri arasındadır. Kitap okuma, düşünceyi besleyen, yeni fikirlere ortam hazırlayan, karakter gelişiminde önemli rol oynayan, demokratik bakış açısının gelişmesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunan bir etkinliktir. Değişen koşullara uyum sağlayabilmek ve bireylerin entelektüel açıdan yeterli düzeye getirilmesi için genel ve mesleki yenilikleri takip edilmesiyle yakından ilgilidir. Bunun için bilgi tüketimini artırmanın ve yenilikleri takip etmenin en sağlıklı yolu toplumu oluşturan fertlere düzenli ve sürekli okuma alışkanlığı kazandırmaktır (Özbay ve ark., 2008: 119).

Bilgi artışının her birkaç yılda bir katlanarak arttığı göz önünde bulundurulursa, bu yeterliklerin sadece okuldaki öğrenim aracılığıyla kazandırılmayacağı açık olarak görülmektedir. Bilgi birikiminin neredeyse geometrik diziler halinde arttığı günümüzde, okul öğrenimini tamamlamak yetersiz kalmaktadır. Bu noktada kişinin ve toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşam boyu kişisel eğitim önem arz etmektedir (Gömlüksiz, 2004: 186).

Turizmin nüvesini oluşturan kültür-tarih ve bunları oluşturan tüm kazanım ve değerler devamlı bir araştırma ve okumayla kalıcı ve anlamlı hale gelir. Araştırmada Turizm ve Otelcilik Lisesinde eğitim gören öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının belirlenmesine ve buna etki eden değişkenlerin saptanmasına çalışılmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Kitap okuma alışkanlığı bir toplumun gelişmişliğini ve eleştirel düşünce yönetiminin uygulandığını, iraksal bakış açısının yaygınlaştığının göstergelerinden biridir. Bu kapsamda araştırmada lisede turizm eğitimi alarak geleceğin turizmcileri olacak öğrencilerin okuma alışkanlıklarının saptanması amaçlanmıştır. Aynı zamanda ALA'nın (American Library Association-Amerikan Kütüphane Birliği) okuma alışkanlığının sınıflandırma ölçüsü baz alınarak çok okuyan ve az okuyan öğrenci tipolojisinin belirlenmesi araştırmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır. Örgütlerin holografik beyinlere benzetilmesi; her bir parçanın bütünü temsil edeceği şekilde, bütünün parçaların hepsine kodlanabileceği süreçler yaratmanın mümkün olduğunu göstermesi bağlamında (Çalık, 2003: 122) geleceğin turizmcilerinin okuma alışkanlığının belirlenmesiyle gelecekteki turizmci profili hakkında bir gösterge olabilir. Bu kapsam doğrultusunda;

- Okuma alışkanlığı ile cinsiyet,
- Okuma alışkanlığı ile sınıf,

- Okuma alışkanlığı ile okul başarısı,
- Okuma alışkanlığı ile eğitim memnuniyeti,
- Okuma alışkanlığı ile arkadaş ilişkileri,
- Okuma alışkanlığı ile gelir durumu,
- Okuma alışkanlığı ile anne-baba eğitim durumu,
- Okuma alışkanlığı ile kütüphane kullanma sıklığı,
- Okuma alışkanlığı ile günlük gazete okuma,
- Okuma alışkanlığı ile günlük müzik dinleme sıklığı,
- Okuma alışkanlığı ile günlük televizyon izleme sıklığı arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

3. OKUMA ALIŞKANLIĞI (READING HABIT)

Okuma alışkanlığını tanımlayabilmek için öncelikle okuma kavramının tanımının yapmak gerekir. Okuma en basit ifadeyle, bir yazıyı oluşturan simgesel imleri seslendirmek ya da o imlerin belirttiği düşünceleri anlamak olarak açıklanmaktadır. Bir başka deyişle okuma, dil kurallarına uyularak yazılmış iletişimleri, duyu organları yoluyla algılayıp, kavramak, anlamlandırmak, yorumlamak, düşünce yürütmek ve yargıya varmaktır. Bir bakıma bellekle duyu organlarının ortaklaşa yaptığı bir etkinliktir. (Koç ve Müftüoğlu, 1998: 62; Çaycı ve Demir, 2006: 438). Her tanımın vurguladığı orta nokta okumanın zihinsel bir işlem olduğudur (Doğanay, 2001: 40).

Okuma alışkanlığı, okuma eyleminin sürekli, düzenli ve eleştirel olarak sürdürülmesidir. Okuma alışkanlığının özünde sürdürülebilirlik yaklaşımı bulunmaktadır. Sürdürülebilir okuma alışkanlığı, bireyin yaşamının her döneminde okuma eylemini kalıcı ve düzenli olarak devam ettirmesini ifade eder (Odabaş ve ark. 2008: 431). Kısaca okuma alışkanlığı, bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde eleştirici bir nitelikte gerçekleştirilmesidir (Doğanay, 2001: 41)

UNESCO okuma kavramını, kişinin bilgilenmesini, gelişmesini ve eğlenmesini sağlayan eylem; okuma alışkanlığını ise, okumayı öğrendikten sonra bu eylemi istekli biçimde kazanma becerisi olarak tanımlanmaktadır (<http://www.cocukvakfi.org.tr/soru2.htm>).

Okuma alışkanlığı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılanması sonucunda kazanıldığına göre, insanların bu alışkanlığı küçük yaşlarından itibaren eğitimleri süresince kazanmaları kaçınılmaz bir zorunluluktur. Okuma alışkanlığının gelişmesinde bireyin çocukluk döneminde evden, okuldan ve çevreden aldığı eğitimin rolü çok büyüktür (Yılmaz, 2006:2).

Okuma, kişinin tüm yaşamı boyunca sık sık başvurduğu bir öğrenme ve eğlenme aracıdır. Pek çok adyovizuel (göresel-işitsel) tekniklerin gelişmesine karşı, okuma bugün de bilgi edinmede en eski araç olarak varlığını sürdürmektedir (Akçamete, 1990: 436). Okuma düşünceye şekil verir, onu besler ve geliştirir. Okumanın, bireyin varoluş nedenini anlamasında, toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde, yaşamı ve bilgi dağarcığını zenginleştirmesinde önemli bir işlevi vardır (Sever, 1990: 721). Okumanın özünde, okumadan elde ettiği bilgiyi güncel yaşamda karşılaştığı sorunların çözümünde kullanma, yaşam bilgisini attırma ve kişinin yaşamında olumlu yönde bir değişiklik oluşturma yatmaktadır (Yılmaz, 1989: 48).

Okuma, bireyde bilgiyi, bilimi, demokratik bakış açısını, özgür ve yaratıcı düşüncüyü geliştirici; toplumu çağdaş evrensel değerler çerçevesinde biçimlendirici ve her türlü üretimi sağlayıcı toplumsal bir olgudur (Yılmaz, 2006: 2). Bireyin, bireyselliğinin bilincine varması, üyesi olduğu toplumla ilişkilerini düzenlemesi okuma gücünü

kazanmasına bağlıdır (Temizakan ve Sallabaş, 2009: 156). Okuyan öğrenci; düşünen, yargılayan, eleştiren, bilgiye ve kütüphaneye gereksinim duyan, çağdaş ve demokratik birey anlamına gelmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 5).

Çağdaş, yaratıcı, yapıcı ve özgür düşünceye sahip, üretken, eleştirel bakan bireylerden oluşan bir toplum olmak ancak okuma bilinci aşılmalı bireylerle mümkündür. Çünkü toplumun gelişmeler ve değişimlere uyum sağlaması, okuma bilincinin oluşturulması ile söz konusudur (Kurulgan ve Çekerol, 2008: 238). Okuma toplumların az gelişmişlik sorununu aşmalarında, ekonomi, eğitim ve kültür alanlarında göstermeleri gereken çabaların hem bir bileşeni ve hem de hızlandırıcısı niteliğindedir (Yılmaz, 1995:325). Bu bakımdan okumanın bir alışkanlık hâline gelmesi eğitimin ulaşmayı hedeflediği noktalardan biridir. (Özbay ve ark., 2008: 119).

UNESCO'nun yaptığı bir araştırmada, okuma sayesinde eğitimin daha verimli olduğu ve eğitimle ekonomi ve kalkınmanın doğrudan ilişkili olduğu fikri somut bir biçimde ortaya konulmuştur. Okuma bireyin entelektüel gelişimini sağlamakta; anlama gücünü geliştirmekte; başkalarıyla iletişimini kolaylaştırmakta, eleştirel düşünce yapısına temel oluşturmaktadır. Bundan dolayı okuma alışkanlığı, temel okur-yazarlığın ötesinde bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Kurulgan ve Çekerol, 2008: 238).

Okuma nedenleri de toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarına göre değişiklik göstermektedir. Bir toplum için geçerli olan bir neden diğer bir toplum için geçerli olmayabilmektedir. Aynı biçimde, bir toplum farklı zamanlarda farklı okuma nedenlerine sahip olabilmektedir. Bu kapsam doğrultusunda okuma nedenleri adet ve alışkanlık, görev duygusu, zaman geçirmek, güncel olayları kavramak, kişisel doyum, günlük yaşamın pratik gereksinimlerini karşılamak, profesyonel ya da mesleki bilgileri sürdürmek ve geliştirmek, kişisel gelişim şeklinde ifade edilmektedir (Doğanay, 2001: 41)

Okuma modern toplumların bir göstergesi olarak kabul edilir ve bilgilenmesini ve ilerlemenin anahtarı olarak görülür. Okuma, bireysel düzlemde gelişmiş bir kişiliğin, toplumsal düzlemde ise verimli ekonomi, demokratik yapı ve sağlıklı toplumun en önemli koşul ve güvencelerinden birisidir (Johnsson-Smaragdia ve Jonsson, 2006: 519).

Okuma insanın dünyasını kavrama ve düşünme yönlerini geliştirir, öğrenme kavrayışını, analiz yeteneğini, sentez gücünü, yorumlama ve yeni hükümler verme yeteneğini artırır (Temizakan ve Sallabaş, 2009: 170). Okuma, bireyin dil kullanım becerisini artıran, daha derin düşünmesi ve dolayısıyla daha doğru kararlar alabilmesi için gereksinim duyulan önemli bir araçtır. Okuma bilgi edinmeyi, öğrenmeyi sağlamakla beraber şu nitelikleri kazandırır (Koç ve Müftüoğlu, 1998: 63):

- Kişinin düşüncesini, davranış ve başkalarıyla ilişkilerini yönlendirir.
- Kişinin iç dünyasını zenginleştirir.
- Kişinin görüş açısını genişletir.
- Kişinin çevresine önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakmasını sağlar.
- Kişinin beğeni düzeyini yükseltir.
- Kişiye düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme alışkanlığı kazandırır.

Okuma, bireysel bir faaliyettir. Bireysel bir faaliyet olmasına rağmen okuma bireye, toplumsal olayları daha rasyonel biçimde yönetebilmesini sağlamak gibi toplumsal bir işlev de sağlamaktadır (Odabaş ve ark. 2008: 433). Farklı bir ifadeyle okumada süreklilik bireysel gelişmenin temelini oluşturmakla beraber, sosyolojik açıdan

da kalkınmanın en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Kısaca bireyin kişiliğini geliştiren, düşünce dağarcığını zenginleştiren ve dolayısıyla onun toplumda daha iyi bir yer edinmesini sağlayan en önemli araç okuma alışkanlığıdır (Odabaş, 2003: 3).

Okuma alışkanlığı geliştirilebilen bir etkinliktir (Brown ve ark., 1986). Bu becerinin iki temel bileşeni vardır. Bunlar okuma hızı ve anlamadır (Dökmen, 1990: 395). Okuma eylemi "süreksiz okuma" ve "sürekli okuma" olarak iki sınıf altında toplanabilir. Süreksiz okuma, yalnızca bir zaman içinde doğan bilgi gereksinimini karşılamak için yapılan okuma eylemidir. Sürekli okuma ise, temel bir yaşamsal gereksinim bağlamında her gün belli bir sürede yapılan okuma eylemidir (Odabaş ve ark. 2008: 433).

Okuma alışkanlığı düzeyini Amerika Kütüphane Derneği (ALA-American Library Association) kişinin bir yılda okuduğu toplam kitap sayısı nispetince belirlemektedir. Söz konusu standarda göre okuyucular şu şekilde gruplara ayrılmaktadır (Akt. Sağlamtunç, 1990: 13):

- Yılda 1 ile 5 kitap arasında okuyan kişiler az okuyan okur tipi (light reader)
- Yılda 6 ile 20 kitap arasında okuyan kişiler orta düzeyde okuyan okur tipi (medium reader)
- Yılda 21 kitaptan fazla okuyan okurlar ise çok okuyan okur tipi (heavy reader) şeklinde ifade edilmektedir.

Yapılan araştırmalar okuma alışkanlığının önündeki en büyük engelin televizyon seyretme ve bilgisayar kullanma bağımlılığının olduğunu göstermektedir (Johnsson-Smaragdia ve Jonsson, 2006: 520; Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007). Televizyon her ne kadar bilgi, eğlence aracı olsa da belli bir süreden sonra tehlikeli olabilmektedir. Özellikle ülkemiz gibi günlük televizyon izleme süresi oldukça yüksek olan ülkelerde daha yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Ülkemiz televizyon izleme süresi olarak ABD'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. Televizyonlarda önemli olan programların içeriğidir. Fakat günümüzdeki programlar incelendiğinde bilgilendirmeden, eğitimden ziyade, eğlenceye dönük programlar olduğu görülmektedir (Üngüren, 2008).

Toplumsal gelişimin anahtarı olan okuma alışkanlığı bilgi tüketiminin temel aracıdır. Gelişmiş toplumlarda daha yoğun olarak görülen ve gelişmişliğin göstergesi olarak nitelendirilen bilgi tüketimi, gelişmişlik için bir gösterge olmanın yanında aynı zamanda gelişmenin dinamiği olarak kabul edilir (Özbay ve ark., 2008: 120). Bilgi tüketiminin yoğunluğu okuma alışkanlığının düzeyi ile yakından ilgili görünmektedir. Eğer bir toplumda bilgi yeterince tüketilmiyorsa, o toplumun okuma alışkanlığı düzeyinin yüksek olması beklenemez (Yılmaz, 1998: 252).

Kitap okuma alışkanlığının eğitim sistemindeki uygulamalarla doğrudan ilişkisi bulunduğunu belirtmek mümkündür. Gerek öğrenciler gerekse öğretmenler düzeyinde yapılan araştırmalar, öğrenciye okuma alışkanlığını kazandırabilecek bir eğitim sistemimizin olmadığını göstermektedir. Varolan eğitim sisteminin öğrenciyi araştırmaya yöneltmeyen, ezberci, öğrencileri her aşamada sınav yarışına sokan, okuma alışkanlığına ders programlarında gerçekçi anlamda yer vermeyen yapısı, bu sorunun boyutlarını ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2006: 3). Araştırmacı, sorgulayıcı, öğrenci okuma alışkanlığını geliştirebilmektedir. Öğrenci hem araştırma yeteneğini geliştirebilmekte hem de gerek kendisini gerekse ülkeyi ilgilendiren olayları sorgulayabilmekte ve olaylara eleştirel yaklaşabilmektedir (Gömleksiz, 2004: 188).

Okuma eylemi ve alışkanlığı bir çok insan davranışı gibi sosyal öğrenme ve model alma yoluyla, özellikle çocukluk yıllarından itibaren ailede ve okulda kazanılmaktadır (Karahan ve ark. 2005: 24). Yapılan çalışmalardan, çocuklara kitap okuma düşüncesini aşılama da en büyük etkiyi %70,7'lik bir oranla öğretmenlerin olduğu görülmektedir. Ancak araştırmalar öğretmenlerin hem mesleki eserleri hem de genel kültür eserlerini okuma oranlarının düşük olduğunu göstermektedir (Özbay ve ark., 2008: 120-121).

Tablo 1. Kitap okuma alışkanlığı üzerine yapılmış çalışmalar
(Table 1. Researchs which were done on the reading habit)

Araştırmacı	Temel Bulgu
Dökmen (1994) (Akt. Özbay ve ark., 2008:121-122)	Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelendiği araştırmada öğrencilerin %69'unun yeterince kitap okumadıklarını saptanmıştır.
Esgin ve Karadağ (2000) (Akt. Özbay ve ark., 2008:121-122)	Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullarımlarını belirlemeye yönelik araştırmada, öğrencilerin %92'sinin yeterince kitap okumadığını belirtmiştir.
Saraçaloğlu vd. (2003)	Eğitim fakültesi öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen etmenlerle ilgili araştırmada, öğretmen adaylarının yeterince okuma alışkanlığına sahip olmadıkları ortaya konmuştur. Öğretmen adaylarının okuma ilgisi ve alışkanlıklarını televizyon izleme ve arkadaş sohbetlerinin olumsuz etkilediği belirtilmiştir.
Dökmen(1990)	Lise ve üniversite öğrencilerinin okuma becerileri, ilgileri ve okuma alışkanlıkları belirlemeye yönelik araştırmada, okuma hızlarının ve anlayarak okuma hızlarının oldukça düşük olduğunu saptamıştır. Ayrıca öğrencilerin okuma becerisine yeterince sahip olmadığı görülmüştür.
Olson ve Gillis (1983) (Akt.Kurulgan ve Çekerol, 2008: 240)	Öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, adaylarının okumaya karşı olumlu bir tutum taşımadıkları görülmüştür.
Kurulgan ve Çekerol (2008)	Çocuk Gelişimi Programı'nda eğitim görmekte olan öğrencilerle gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilerin okuma alışkanlıkları yüksek düzeyde bulunmuştur.
Yılmaz (2006)	Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığını belirlemeye yönelik araştırmada, öğrencilerin okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmadığını ifade edilmiştir.
Ersoy (2007) (Akt. Odabaş ve ark. 2008: 440)	Yüksek öğretim öğrencilerinin okuma davranışını belirlemesine yönelik çalışmada, öğrencilerin yüksek öğrenim öncesi ve sonrasında okuma davranışları arasında çok az bir değişimin olduğunu saptanmıştır.
Odabaş ve ark. (2008)	Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığını belirlemeye yönelik araştırmada, öğrencilerin önemli bir bölümü düşük bir okuma kültürüne sahip olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda yüksek öğrenim boyunca öğrencilerin okuma becerisinde gelişme olduğunu, buna karşın yeterli düzeyde okuma alışkanlığına sahip olmadıklarını saptanmıştır.
Karahan ve ark. (2005)	Üniversite öğrencilerinde gözlemlenen nevrotik belirtiler ve kendini gerçekleştirme düzeyleri ile okuma alışkanlığını belirlemeye yönelik araştırmada, öğrencilerin %9'unun ders kitapları dışında genellikle hiçbir izlemediği sonucu elde edilmiştir. Ders kitapları dışında hiçbir yayın izlemeyen öğrencilerde gözlenen nevrotik belirtilerin, diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu saptanmıştır. Ayrıca okuma

	alışkanlığı olan öğrencilerin kendini gerçekleştirme düzeylerinin, hiçbir yayın izlemeyen öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.
Balcı (2003)	Üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırıldığı çalışmada, 803 öğrenciden yalnızca 2'sinin boş zamanlarında kitap okuduğu saptanmıştır. Öğrencilerin boş zamanlarının önemli bir kısmını bilgisayar ve internet kullanarak geçirdikleri tespit edilmiştir
Yalınkılıç (2007)	Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarını ve okumaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmada, kız öğrencilerin okuma alışkanlıklarının ve okumaya karşı ilgilerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.
Applegate ve Applegate (2004) (Akt. Özbay ve ark. 2008:122)	Öğretmen adayları üzerine gerçekleştirilen çalışmada, öğretmen adaylarının %54,3'ünün okumaya karşı hevesli olmadıklarını (unenthusiastic readers), okumadan zevk alan öğretmen adaylarının katılımcıların %25'ini oluşturduğunu ifade etmiştir.
Yılmaz (2002)	İlköğretim öğretmenlerinin okuma ve halk kütüphanesi kullanma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik çalışmada, eğitim sisteminden kaynaklanan nedenlerle öğretmenlerin yeterli okuma ve halk kütüphanesi kullanma alışkanlığına sahip olmadıklarını saptanmıştır.
Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007)	Öğrencilerin televizyon izleme ve bilgisayar kullanmalarının, onların okuma alışkanlıkları üzerine etkisini belirlemeye yönelik çalışmada, öğrencilerin boş zamanlarında kitap okumayı, bilgisayar kullanma ve televizyon izleme etkinliğinden daha sonra tercih ettiği, bilgisayar kullanma süresi ve televizyon izleme süresi ile kitap okuma sıklığı arasında ters orantılı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.
Türk Kütüphaneciler Derneği (1990) (Akt. Özdemirci :1990)	Türkiye'de 15 yaş ve üstü katılımcılarla gerçekleştirilen "Niçin Az Okuyoruz" adlı rapor çalışmasında, katılımcıların %74'ü okuma düzeyini yeterli bulmamakta, %60'ı anne-babasının kitap okmadığını, %51'i büyüdükleri evde bir kitaplık olmadığını, %39'u kütüphane kullanım alışkanlığı olmadığını ifade etmiştir.
Yılmaz (2004)	İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerinin duyarlılıkları araştırıldığı çalışmada, ebeveynlerin bu konuda yeterince duyarlı davranmadıkları, bunun da çocuklarının okuma ve kütüphane alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır.
Yılmaz (1995)	Ankara'da oturan bireylerin okuma alışkanlıklarının sosyo-ekonomik değişkenler temelinde ele alındığı çalışmada, toplumun kitap okuma alışkanlığının düşük olduğu ve toplumun kitap okuma alışkanlığının sosyo-ekonomik koşullara ve yaşam tarzına bağlı olarak değişiklik gösterdiği saptanmıştır.

4. ARAŞTIRMA (RESEARCH)

4.1. Araştırmanın Modeli ve Veri Toplama Aracı

(The Model of Research and Data Collection Tool)

Araştırmanın modeli, olayları, olguları doğal koşulları içerisinde incelemeyi hedefleyen alan araştırmasıdır. Araştırmada ise tarama ve bağıntısal araştırma modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir (Özbay ve ark., 2008: 123) Bağıntısal

araştırma modeli ise; değişkenler arası ilişkileri ve bu ilişkilerin düzeyini incelemektedir (Kurulgan ve Çekerol, 2008: 244). Bu araştırma modelleriyle turizm eğitimi alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları düzeyinin belirlenmesi ve kitap okumaya etki eden değişkenlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Turizm eğitimi alan öğrencilerin okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla, okuma alışkanlığı ile ilgili literatür taraması yapılarak soru anketi oluşturulmuştur. Yapılan literatür taramasının sonrasında Odabaşı ve arkadaşları (2008) tarafından üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik araştırmalarında kullandığı ölçeğe yeni değişkenler eklenerek anket uygulanmıştır. Anket formunda kişisel bilgilere yönelik sorularla, öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerine toplam yirmi üç soru yer almaktadır.

4.2. Evren-Örneklem (The Population of Research and The Sample of Research)

Araştırmanın evrenini Alanya Ümit Altay Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Alanya Ümit Altay Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesinde 242 öğrenci eğitim görmektedir. Araştırmanın evrenine ulaşmanın imkanlar dahilinde olmasından dolayı örnekleme gidilmemiş ve çalışma evreninde yer alan tüm öğrenciler araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Anketler ilgili kurumlardan gereken izinler alınarak öğrencilere ders esnasında gerekli açıklamalar yapılarak dağıtılıp toplanmıştır. Anketlerin yapıldığı zamanda bazı öğrencilerin ders gelmemesi nedeniyle tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilememiş olup, toplam 199 öğrenci anketi cevaplandırmıştır. Toplanan 199 anketin tamamı değerlendirmeye alınmıştır.

4.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Araştırmada veri toplama araçlarıyla toplanan verilerin analizinde SPSS 13.0 (The Statistical Program for Social Science) istatistik paket programından yararlanılmıştır. Araştırma grubunun özelliklerine göre betimleyici frekans ve yüzde tabloları çıkarılmış, değişkenler arasındaki farkı bulmak için ise Ki-Kare analizi uygulanmıştır.

5. BULGULAR (RESULTS)

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin demografik dağılımları ve okuma düzeyleri frekans ve yüzde tabloları şeklinde gösterilmiştir. Daha sonra Sağlamtunç'un (1990: 13) ALA'dan (American Library Association-Amerikan Kütüphane Birliği) aktarmış olduğu okuma alışkanlığı standartlarına göre, çeşitli değişkenlerinin öğrencilerin okuma alışkanlığını etkileyip etkilemediği belirlenmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete göre öğrencilerin bir yılda okuduğu kitap sayısı
(Table 2. The number of the books which are read by students in one year according to gender of students)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Cinsiyet	Kız	3 %1,5	22 %11,1	10 %5,0	4 %2,0	39 %19,6
	Erkek	26 %13,1	87 %43,7	37 %18,6	10 %5,0	160 %80,4
	Toplam	29 %14,6	109 %54,8	47 %23,6	14 %7,0	199 %100,0
Pearson Chi-Square	2,399					
Sig.	,494					

Tablo 2'de yer alan sonuçlara göre öğrencilerin yarısından fazlasının (%54,82) bir yıl içinde okuduğu kitap sayısının "1-5 kitap" arasında olduğu görülmektedir. Bunu %23,6'lık oranla "6-20 kitap" takip ederken, bir yılda hiç kitap okumayanların oranının ise %14,6'dır. Bir yıl içinde 20'den fazla kitap okuyan öğrenci oranı ise en düşük oranla olan %7'dir. Başka bir ifadeyle öğrencilerin yarısından fazlasının bir yıl içinde en fazla beş kitap okumuş olabileceği anlaşılmaktadır. Amerika Kütüphane Derneği (ALA- American Library Association-) ölçülerine göre öğrencilerin yarısından fazlasının az okuyan okur (light reader) tipolojisinde olduğu görülmektedir. Kitap okuma alışkanlığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı belirlemek için gerçekleştirilen ki-kare testine göre ($\chi^2(3) = 2,399$, $p = 0,494$) anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen erkek öğrencilerin hiç kitap okumama oranı (%13.1) kız öğrencilerin oranından (%1,5) oldukça yüksektir.

Tablo 3. Sınıflara göre öğrencilerin bir yılda okuduğu kitap sayısı
(Table 3. The number of the books which are read in one year by students according to classes of students)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Sınıf	1.sınıf	3	22	32	11	68
		%1,5	%11,1	%16,1	%5,5	%34,2
	2.sınıf	6	26	7	3	42
		%3,0	%13,1	%3,5	%1,5	%21,1
	3.sınıf	11	33	3	0	47
		%5,5	%16,6	%1,5	%,0	%23,6
4.sınıf	9	28	5	0	42	
	%4,5	%14,1	%2,5	,0	%21,1	
	Toplam	29	109	47	14	199
		%14,6	%54,8	%23,6	%7,0	%100,0
Pearson Chi-Square	57,820					
Sig.	,000					

Tablo 3'te yer alan sonuçlara göre en fazla okuma oranının yüksek olduğu sınıfın birinci sınıflar olduğu görülmektedir. Sınıflar yükseldikçe öğrencilerin okuma oranlarında belirgin bir düşüş olmaktadır. Üçüncü ve dördüncü sınıflarda bir yılda 20'den fazla kitap

okuyan öğrenci olmamakla beraber, hiç kitap okumama oranından ilk sırada yer almaktadır. Gerçekleştirilen ki-kare testine göre de ($\chi^2_{(9)} = 57,820$, $p = 0,000$) sınıflar arasında istatistiksel anlamda bir farklılaşmanın olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, öğrencilerin zamanla okuma alışkanlıklarında ciddi düşüşlerin olduğu göstermektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin eğitim memnuniyetine göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

Table 4: The number of the books which are read by students in one year according to students' educational satisfaction)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Almış Olduğunuz Eğitimden Memnun musunuz?	Tamamen Memnunum	0	6	9	3	18
	Memnunum	%,0	%,3,0	%,4,6	%,1,5	%,9,1
	Memnunum	12	59	19	7	97
	Kararsızım	%,6,1	%,29,9	%,9,6	%,3,6	%,49,2
	Kararsızım	10	35	16	4	65
	Memnun Değilim	%,5,1	%,17,8	%,8,1	%,2,0	%,33,0
	Hiç Memnun Değilim	3	5	2	0	10
	Toplam	%,1,5	%,2,5	%,1,0	%,0	%,5,1
Pearson Chi-Square	4	2	1	0	7	
Sig.	%,2,0	%,1,0	%,5	%,0	%,3,6	
	29	107	47	14	197	
	%,14,7	%,54,3	%,23,9	%,7,1	%,100	
	26,135					
	,010					

Öğrencilerin eğitim memnuniyetlerine göre kitap okuma alışkanlıkları incelendiğinde; %7,1'lik oranla (14 kişi) yılda "20'den fazla kitap" okuyarak "çok okuyan okur" tipolojisinde (heavy reader) olan öğrencilerin %5'i almış oldukları eğitimden memnun, %2'nin ise kararsız olduğu görülmektedir. Aynı şekilde %23,9'u yılda (47 kişi) "6-10 kitap" okumayla orta düzeyde okuyan okur tipi (medium reader) olan öğrencilerin %14,2'si almış oldukları eğitimden memnun, %8,1'inin ise kararsız oldukları anlaşılmaktadır. Eğitimlerinden memnun olmayan öğrencilerin bir yılda hiç kitap okumadığı ve düşük düzeyde okuma alışkanlığına sahip olduğu söylenebilir. Ki-kare testi sonucunda da öğrencilerin kitap okuma düzeylerinin eğitimlerinden duydukları memnuniyete göre istatistiksel anlamda farklılaştığı ($\chi^2_{(12)} = 26,135$, $p = 0,010$) saptanmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin günlük gazete okumalarına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı
(Table 5. The number of the books which are read by students in one year according to daily newspaper reading)

Günlük gazete okuyor musunuz?	Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
	Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Evet	6	22	12	5	45
	%3,0	%11,1	%6,0	%2,5	%22,6
Hayır	11	16	4	0	31
	%5,5	%8,0	%2,0	%,0	%15,6
Ara-sıra	12	71	31	9	123
	%6,0	%35,7	%15,6	%4,5	%61,8
Toplam	29	109	47	14	199
	%14,6	%54,8	%23,6	%7,0	%100,0
Pearson Chi-Square	16,916				
Sig.	,010				

Tablo 5'de yer alan sonuçlara göre öğrencilerin %1,8'si (123 kişi) ara-sıra gazete okuduğunu, %22,6'sı (45 kişi) her gün düzenli gazete okuduğunu, %15,6'sının (31 kişi) ise günlük hiç gazete okumadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşük düzeyde okuma alışkanlıklarının, günlük gazete okuma seviyeleriyle paralellik göstermekte olduğu söylenebilir. Ara-sıra günlük gazete okuyan öğrencilerin daha yüksek bir kitap okuma alışkanlığına sahip olduğu ifade edilebilir. %61,8'lik bir oranla (123 kişi) ara sıra günlük gazete okuyan öğrencilerin %35,7'si (71 kişi) düşük düzeyde, %15,6'sı (31 kişi) orta düzeyde, %4,5'i (9 kişi) yüksek düzeyde okuma alışkanlığına sahipken, %6'sın yılda hiç kitap okumamaktadır. Günlük düzenli ve ara-sıra gazete okuyan öğrencilerin çok düşük oranda da olsa yılda 20 fazla kitap okumasına karşı, günlük gazete okumayan öğrencilerin yılda 20 fazla kitap okumadığı görülmektedir. Günlük gazete okuma ile kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı belirlemek için gerçekleştirilen ki-kare testine göre ($\chi^2_{(6)} = 16,916$, $p = 0,010$) aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin günde okumaya ayırdıkları süreye göre bir yılda okuduğu kitap sayısı
(Table 6. The number of the books which are read by students in one year according to spending time for reading)

Okumaya (gazete-dergi kitap vb.) günde ortama ne kadar süre ayırdığınız?	Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
	Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
0-30 dakika	23 %11,6	49 %24,7	16 %8,1	1 %,5	89 %44,9
31-60 dakika	6 %3,0	42 %21,2	10 %5,1	7 %3,5	65 %32,8
61-120 dakika	0 %,0	15 %7,6	18 %9,1	6 %3,0	39 %19,7
121 dakika ve daha fazla	0 %,0	2 %1,0	3 %1,5	0 %,0	5 %2,5
Toplam	29 %14,6	108 %54,5	47 %23,7	14 %7,1	198 %100,0
Pearson Chi- Square	42,675 (a)				
Sig.	,000				

Tablo 6'da öğrencilerin günlük okuma sürelerine göre yılda okudukları kitap sayıları yer almaktadır. Öğrencilerin hemen hemen yarısı (%45-89 kişi) günlük okumaya ayırdıkları sürenin düşük okuma düzeyi olarak tanımlanabilecek "0-30 dakika" süre ayırdıkları görülmektedir. Bunu %32,8'le (65 kişi) "31-60 dakika", %19,7'le (39 kişi) "61-120 dakika" ve %2,5'le (5 kişi) "121 dakika ve daha fazla" süre takip etmektedir. Genel olarak öğrencilerin günlük okumaya ayırdıkları sürenin çok düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir. %14,6 oranla (29 kişi) yıllık hiç kitap okumayan öğrencilerin %11,6'sını (23 kişi) günlük okumaya "0-30 dakika" öğrenciler oluşturmaktadır. Günlük bir saatten fazla okumaya süre ayıran öğrencilerin hepsinin yılda en bir ve birden fazla kitap okudukları anlaşılmaktadır. Uygulanan ki-kare testi sonucunda öğrencilerin günlük okumaya ayırdıkları süre ile kitap okuma alışkanlıkları arasında istatistiksel anlamda ($\chi^2_{(6)} = 42,675, p = 0,000$) bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin öğretmenlerine yönelik tutumlarına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı
(Table . The number of the books which are read by students in one year according to students' attitudes toward teachers)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Öğretmenlerinizin size okuma alışkanlığı kazandırdığına inanıyor musunuz?	Tamamen Katılıyorum	2	16	13	7	38
		%1,0	%8,0	%6,5	%3,5	%19,1
	Katılıyorum	11	45	14	3	73
		%5,5	%22,6	%7,0	%1,5	%36,7
	Kararsızım	6	25	11	1	43
		%3,0	%12,6	%5,5	%,5	%21,6
	Katılmıyorum	4	17	8	3	32
		%2,0	%8,5	%4,0	%1,5	%16,1
Hiç Katılmıyorum	6	6	1	0	13	
	%3,0	%3,0	%,5	%,0	%6,5	
Toplam	29	109	47	14	199	
	%14,6	%54,8	%23,6	%7,0	%100,0	
Pearson Chi-Square	27,615					
Sig.	,006					

Tablo 7'de öğrencilerin yarısında fazlasının (%55,8-111 kişi) öğretilerinin, kendilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırdığı, %22,6'sı (45 kişi) kitap okuma alışkanlığı kazandırmadığı ve %21,6'sında (43 kişi) bu konuda kararsız bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Ki-kare testine sonuçlarına göre öğrencilerin öğretmenlerinin kendilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırıp-kazandırmadığına yönelik tutumlarıyla kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2_{(6)} = 27,615$, $p = 0,006$) olduğu saptanmıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin kütüphaneden faydalanmalarına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı
(Table 8. The number of the books which are read by students in one year according to making use of library)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Kütüphane hizmetlerinden yararlanıyor musunuz?	Evet	4	34	23	10	71
		%2,0	%17,1	%11,6	%5,0	%35,7
	Hayır	13	14	7	1	35
		%6,5	%7,0	%3,5	%,5	%17,6
	Ara-sıra	12	61	17	3	93
		%6,0	%30,7	%8,5	%1,5	%46,7
Toplam	29	109	47	14	199	
	%14,6	%54,8	%23,6	%7,0	%100,0	
Pearson Chi-Square	31,735					
Sig.	,000					

Tablo 8'de görüldüğü üzere öğrencilerin %35,7'si (71 kişi) kütüphane hizmetlerinden düzenli olarak yararlandığı, %17,6'nın (35 kişi) ise kütüphane hizmetlerinden yararlanmadığı, %46,7'si (93 kişi) ise kütüphane hizmetlerinden zaman zaman yararlandığını

belirtmişlerdir. Yılda hiç kitap okumayan öğrencilerin %14,6'lık oranının (29 kişi) %12,5'ini (25 kişi) kütüphane hizmetlerinden yararlanmayanlar ve ara-sıra yararlanan öğrenciler oluşturmaktadır. Orta ve üst düzey kitap okuma alışkanlığında sahip öğrencilerin ağırlıklı olarak düzenli kütüphane hizmetlerinden yararlandığı görülmektedir. Gerçekleştirilen ki-kare testine göre öğrencilerin kütüphane kullanma alışkanlıklarıyla kitap okuma alışkanlıkları arasında istatistiksel bir farklılığın ($\chi^2_{(6)} = 31,735$, $p = 0,000$) olduğu saptanmıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin Günlük Müzik Dinleme Sürelerine Göre Bir Yılda Okuduğu Kitap Sayısı

(Table 9. The number of the books which are read by students according to duration of listening music in a day)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Günde ortalama kaç saat müzik dinlersiniz?	0-30 dakika	3	20	10	4	37
		%1,5	%10,2	%5,1	%2,0	%18,8
	31-60 dakika	5	14	12	5	36
		%2,5	%7,1	%6,1	%2,5	%18,3
	61-120 dakika	6	24	13	2	45
		%3,0	%12,2	%6,6	%1,0	%22,8
121 dakika ve daha fazla	15	51	11	2	79	
	%7,6	%25,9	%5,6	%1,0	%40,1	
Toplam	29	109	46	13	197	
	%14,7	%55,3	%23,4	%6,6	%100,0	
Pearson Chi-Square	16,708					
Sig.	,053					

Tablo 9'da yer alan öğrencilerin günlük ortalama dinlediği müzik süreleri incelendiğinde, %40,1'i (79 kişi) müzik dinlemeye günde iki saatten daha fazla zaman harcamaktadır. Günde iki saatten fazla müzik dinleyen öğrencilerin yılda hiç kitap okumayan öğrencilerin (%14,6- 29 kişi) yarısını (%7,6-15 kişi) oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin %22,8'i (45 kişi) bir günde müzik dinlemeye "61-120 dakika", %18,8'i (37 kişi) "0-30 dakika", %18,3'ü (36 kişi) "31-60 dakika" süre ayırdıklarını belirtmişlerdir. Uygulanan ki-kare testi sonucunda öğrencilerin günde müzik dinlemeye harcanan süre ile yılda okunan kitap sayısı arasında anlamlı bir farkın olmadığı ($\chi^2_{(6)} = 16,708$, $p = 0,053$) saptanmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin Günlük TV İzleme Sürelerine Göre Bir Yılda Okuduğu Kitap Sayısı
(Table 10. The number of the books which are read by students according to duration of watching television in a day)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Günde ortalama kaç saat televizyon izliyorsunuz?	0-30 dakika	4	13	5	4	26
		%2,0	%6,6	%2,5	%2,0	%13,1
	31-60 dakika	6	12	14	2	34
		%3,0	%6,1	%7,1	%1,0	%17,2
	61-120 dakika	8	39	10	5	62
		%4,0	%19,7	%5,1	%2,5	%31,3
	121 dakika ve daha fazla	11	45	18	2	76
	%5,6	%22,7	%9,1	%1,0	%38,4	
	Toplam	29	109	47	13	198
		%14,6	%55,1	%23,7	%6,6	%100,0
Pearson Chi-Square	15,012					
Sig.	,091					

Öğrencilerin günlük televizyon izleme sürelerinin verildiği tablo 10'daki sonuçlar incelendiğinde ilk sırada %38,4'lük oranla (76 kişi) iki saatten daha fazla zaman harcadıkları görülmektedir. Öğrenciler günlük televizyon izlemede ikinci sırada %31,3'le (62 kişi) "61-120 dakika", üçüncü sırada %22,2'le (34 kişi) "31-60 dakika" ve son sırada %13,1'le (26 kişi) "0-30 dakika" zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Ki-kare testi sonucunda öğrencilerin günde televizyon izlemeye ayırdıkları süre ile yılda okunan kitap sayısı arasında anlamlı bir farkın olmadığı ($\chi^2_{(6)} = 15,012, p = 0,091$) saptanmıştır. Genel olarak günlük müzik dinleme ve günlük televizyon izleme sürelerinin benzer eğilimler taşıdığı söylenebilir. Öğrencilerin yaklaşık %40'ı günde iki saatten az olmamak kaydıyla dört saatini müzik dinleme ve televizyon izlemeye harcadıkları anlaşılmaktadır. Buna karşı öğrencilerin %45'inin günlük kitap okumaya "0-30 dakika" ayırması kitap okumaya verilen önemin oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 11. Öğrencilerin Kitap Okuma Tutumlarına Göre Bir Yılda Okuduğu Kitap Sayısı

(Table 11. The number of the books which are read by students according to students' reading book attitudes)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Yeterince kitap okuduğunuz fikrine katılıyor musunuz?	Tamamen Katılıyorum	0	5	6	5	17
		%0	%2,5	%3,0	%2,5	%8
	Katılıyorum	0	23	18	5	46
		%0	%11,6	%9,0	%2,5	%23,1
	Karasızım	4	27	10	2	43
		2,0	%13,6	%5,0	%1,0	%21,6
	Katılmıyorum	%10	40	11	1	62
		5,0	%20,1	%5,5	%,5	%31,2
	Hiç Katılmıyorum	15	14	2	1	31
		%7,5	%7,0	%1,0	%,5	%16,1
Toplam	29	109	47	14	199	
	%14,6	%54,8	%23,6	%7,0	%100,0	
Pearson Chi-Square	59,784					
Sig.	,000					

Tablo 11'de yer alan sonuçlara göre, öğrencilerin yaklaşık yarısı (%46,8'i 93 kişi) yeterli kitap okumadığını düşünmektedir. %14,6'lık oranla yılda hiç kitap okumadığını belirten öğrencilerin %12,5'i yeterli kitap okumadığına inanmaktadır. Öğrencilerin %14,6'ının yılda hiç kitap okumaması ve %54,8'inin düşük düzeyde kitap okuması (1-5 kitap), öğrencilerin kitap okumayla ilgili yetersizliklerinin farkında olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin %31,1'i yeterli kitap okuduğunu düşünmektedir. Yeterli kitap okuduğunu düşünen öğrencilerin yılda okudukları kitap sayılarında belirgin bir artış söz konusudur. %7'lik oranla üst düzey okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin %5'ini yeterli kitap okuduğuna inanan öğrenciler oluşturmaktadır. Gerçekleştirilen ki-kare testine göre, öğrencilerin yılda kitap okuma düzeyleriyle yeterli kitap okuduğunu düşünen-düşünmeyen öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın ($\chi^2_{(6)} = 59,784$, $p = 0,000$) olduğu görülmüştür.

Tablo 12. Öğrencilerin kitap tavsiye edip etmemelerine göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

(Table 13. The number of the books which are read by students according to whether or not advising books to others)

		Son Bir Yıl İçinde Okunan Kitap				Toplam
		Hiç	1-5 kitap	6-20 kitap	20'den fazla	
Tavsiye etmek istediğiniz kitap var mı?	Var	10	78	39	13	140
		%5,0	%39,2	%19,6	%6,5	%70,4
	Yok	19	31	8	1	59
		%9,5	%15,6	%4,0	%,5	%29,6
Toplam	29	109	47	14	199	
	%14,6	%54,8	%23,6	%7,0	%100,0	
Pearson Chi-Square	24,957					
Sig.	,000					

Tablo 10'da yer alan sonuçlara göre öğrencilerin %70,4'ü en az bir kitap tavsiyesinde bulunurken, %29,6'sı her hangi bir kitap önerisinde bulunmamıştır. Kitap önerisinde bulunan öğrencilerin yıllık okuduğu kitap sayısında belirgin bir artış dikkat çekmektedir. Yıllık 20'den fazla kitap okuyan %7'lik öğrenci grubunun %6,5'ini kitap tavsiye eden öğrenciler oluşturmaktadır. Uygulanan ki-kare testine göre öğrencilerin yılda okuduğu kitap sayısı ile kitap önerisinde bulunup bulunmama durumlarında istatistiksel anlamda bir farklılık ($\chi^2_{(6)} = 24,957, p = 0,000$) olduğu görülmüştür.

Gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçlarına göre, öğrencilerin bir yılda okudukları kitap sayısının; okuldaki başarı durumuna göre ($\chi^2_{(6)} = 15,750, p = 0,072$), arkadaş ilişkileri durumuna göre, ($\chi^2_{(6)} = 4,442, p = 0,880$), ailelerinin gelir durumuna göre ($\chi^2_{(6)} = 12,874, p = 0,168$), anne-babanın eğitim durumlarına göre ($\chi^2_{(6)} = 4,620, p = 0,886$), $\chi^2_{(6)} = 9,022, p = 0,435$) farklılaşmadığı saptanmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSIONS AND SUGGESTIONS)

Okuma alışkanlığı kazanımının, kalıplarla düşünme alışkanlığının kırılmasında, eleştirel ve çok yönlü bakışın geliştirilmesinde önemi büyüktür. Günümüzde uygar toplumlarda bireyin ilerlemesi, kendi alanında önemli görevlere yükselmesi, gelişmiş bir okuma yetisi aracılığıyla kazandığı bilgi birikiminin sonucudur. Herhangi bir bilgi alanında okumayı bir alışkanlık, kendi gündelik yaşamının bir parçası yapmış kimse, basılı sözcüklerin taşıdığı bilgiyi hiçbir zaman olduğu gibi benimsemez, okuduğuna kimi yönden katılır, kimi yönden katılmaz, kitaplarda dergilerde karşılaştığı her yeni görüşle bir kez hesaplaşır, böylece kendi özgün bağımsız düşüncesini oluşturur (Cangil, 2003: 104). Kısaca okuma alışkanlığı toplumsal gelişmenin bir göstergesidir. Bu kapsamda lisede turizm eğitim alan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının saptanması ve buna etki eden değişkenlerin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen araştırmada, şu aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının (%55) düşük okur tipolojisinde (yılda 1-5 kitap) olduğu saptanmış ve okuma alışkanlıklarının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Öğrencilerin okuma alışkanlıkları sınıflar bazında incelendiğinde, alt sınıftakilerin üst sınıftakilere göre daha iyi bir okuma kültürüne sahip olduğu görülmektedir. Sınıflar yükseldikçe öğrencilerin okuma oranlarında belirgin bir düşüş olmaktadır. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının sınıflara göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sınıfları yükseldikçe okuma alışkanlıklarının zayıflaması, almış oldukları eğitimin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada başarılı olmadığı izlenimini vermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %58,3'ü almış oldukları eğitimden memnun oldukları belirtmişlerdir. Bu karşı %33'ü bu konuda kararsız olduklarını, %8,7'sinin ise almış oldukları eğitimden memnun olmadıkları ifade etmişlerdir. Öğrencilerin eğitim memnuniyetiyle okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Eğitim memnuniyeti arttıkça öğrencilerin yıllık kitap okuma düzeylerinde önemli bir artış olmaktadır.

Öğrencilerin yarısından fazlası (%61,8) düzenli olarak günlük gazete okumadığını, %15,6'sı günlük hiç gazete okumadığını belirtmiş, sadece %22,6'sı düzenli olarak günlük gazete okuduğunu ifade etmiştir. Elde edilen bu sonuçlardan öğrencilerin günlük gazete okuma düzeylerinin çok düşük olduğu söylenebilir. Ara-sıra gazete okuma

alışkanlığına sahip öğrencilerin daha iyi bir okuma alışkanlığına sahip olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin günlük okuma faaliyetlerine yeterli zaman ayırmadıkları görülmüştür. Okumaya yeterli zaman ayrılmadığından dolayı da düşük düzeyde bir okur tipolojisiyle karşılaşmıştır. Öğrencilerin okumaya ayırdıkları süre ile yılda okudukları kitap sayısı arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur.

Öğretmenlerinin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırdığına inan öğrencilerin daha iyi bir okuma alışkanlığına sahip olduğu görülmüştür. Okuma alışkanlığının kazanılmasında önemli işlevi bulunan öğretmenler, öğrenciler için bir rol model olmaktadır. Elde edilen bu sonuç, iyi bir rol model olan, okumayı tavsiye eden ve bu tavsiyesini yaşamında uygulayan eğitimcilerin okuma alışkanlığı yüksek öğrenciler yetiştirmedeki önemini göstermektedir.

Düzenli bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahip öğrencilerin sayısının oldukça düşük seviyede olması diğer elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir. Düzenli olarak kütüphane hizmetlerinden yararlanan öğrencilerin iyi bir okuma alışkanlığına sahip olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin zamanlarının büyük bir bölümünü, müzik dinlemeye ve televizyon izlemeye ayırdıkları görülmüştür. Araştırmada müzik dinlemeye ve televizyon izlemeye ayrılan süre ile yılda okunan kitap sayısı arasında anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Fakat müzik dinleme ve televizyon izlemeye ayrılan sürelerin, okumaya ayrılan sürenin oldukça üzerinde olması bu konu üzerinde durulmasını gerektirmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan bir raporda, televizyon izleme alışkanlığının, okuma alışkanlığı edinmede en etkin engelleyicilerden biri olduğu belirtilmiştir. Rapora göre, Türkiye'de televizyon izleme süresi dizi filmlerdeki artışa paralel 3.5 saatten 4 saate yükselmiştir. Bu artışla, ABD ile birlikte ülkemizin en fazla televizyon izlenen ülke konumuna geldiği ifade edilmiştir (<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/292725.asp>). Televizyon hem bilgilenme hem de eğlence aracı olarak kullanılmaktadır. Kullanım ise amaca göre değişmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin hangi amaçla televizyon izlediğini belirlemek konuya daha sağlıklı bakabilmeyi sağlayacaktır.

Öğrenciler kendilerini kitap okuma konusunda yeterli görmemektedir. Öğrencilerin bu düşüncesi elde edilen az okur tipolojisiyle örtüşmektedir. Öncelikle bir sorunun çözümü için sorunun bilinmesi ve varlığının kabul edilmesi gerekir. Bu kapsamda öğrencilerin kendi durumlarının farkında olması, kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasını kolaylaştıracaktır.

Kitap tavsiyesinde bulunan öğrencilerin belirgin bir farkla kitap okuma alışkanlığına sahip olduğu görülmüştür. Okuldaki başarı durumunun, arkadaş ilişkilerinin, gelir durumunun ve anne-babanın eğitim düzeylerinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

Ülkemizde okuma alışkanlığı üzerine gerçekleştirilen araştırmalarda, okumaya çok az zaman ayıran, az okur bir tipolojiyle karşılaşmıştır. Bu konu ile ilgili olumsuzlukların hala devam ediyor olması, okuma alışkanlığı sorununun çözümü için üretilen önerilerin yetersiz olmasının ya da önerilere ciddi yaklaşılmadığının bir ifadesi olabilir. Öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılmasıyla ilgili öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Araştırmada çok okuyan öğrencilerin, kütüphane hizmetlerinden daha çok yararlandığı görülmüştür. Bu kapsamda öğrencilerin kütüphane hizmetlerinden düzenli olarak yararlanabilmesi için kütüphanelerin cazip hale getirilmesi, güncel yayınların takip edilerek bulundurulması öğrencilerin okuma alışkanlıklarını olumlu etkileyecektir. Yıl sonunda ya da dönem sonunda kütüphane hizmetlerinden

en fazla yararlanan öğrencilerin ufak bir ödüle de olsa mükafatlandırılması öğrencilerin okumaya olan ilgisini arttırabilir. Ayrıca öğrencilerin neden kütüphane hizmetlerinden sıklıkla yararlanmadığı ayrı bir araştırma konusu halinde sunulması bu konu ile ilgili sorunun çözümünü kolaylaştıracaktır.

Okuma etkinliği geliştirilebilen bir etkinliktir. Bu konuda eğitim kurumlarına ve eğitimcilere büyük görevler düşmektedir. Okuma becerisi ve alışkanlığı ile ilgili verilecek eğitimlerle okuma alışkanlığı geliştirilebilecektir. Brown ve ark. (1986) yapmış oldukları bir deneyle uygun programların izlemesi durumunda öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirebileceğini ortaya çıkarmıştır (Akt. Dökmen, 1990: 402).

Okuma alışkanlığını olumlu yönde etkileyen bir diğer faktör okuma hızıdır. Hızlı okumayla ilgili seminer ve kursların düzenlenmesi, ders programlarında seçmeli ders kapsamında hızla okuma dersinin konması öğrencilerin okuma alışkanlığı olumlu yönde etkileyecektir. Bununla beraber eğitim kurumlarında gönüllülük esasına dayalı, sosyal projeler çerçevesinde sesli kitap uygulamaları yapılabilir. Böylece öğrencilerin okuyarak hem kendilerini geliştirebilecekleri hem de görme özürlü kişilerin karanlık dünyalarına ışık sağlayacak bir etkinlik gerçekleştirilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Akçamete, G., (1990). "Okuma Akılcılığı Ve Anlama", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 23(2): 435-440.
2. Aksaçlıoğlu, A.G. ve Yılmaz, B., (2007). "Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi", Türk Kütüphaneciliği 21(1): 3-28
3. Aksaçlıoğlu, A.G. ve Yılmaz, B., (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. Türk Kütüphaneciliği, 21(1), 3-28.
4. Balcı, V., (2003). Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması. Milli Eğitim Dergisi, Sayı158 (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/158/balci.htm>)
5. Brown, M.H., Cromer, P.S., and Weinberg, S.H., (1986). "Shared Book Experience in Kindergarten: Helping Children Come to Literacy", Early Childhood Research Quarterly, 1(4): 397-405.
6. Cangil, B.E., (2003). "Almanca Öğretmenlerinin Yetiştirim Sürecinde Türkçe Derslerinin Önemi ve İşlevi" Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi XV: 101-111
7. Çalık, T., (2003). "Öğrenen Örgütler Olarak Eğitim Kurumları", Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8: 115-130.
8. Çaycı, B. ve Demir, M.K. (2006). "Okuma Ve Anlama Sorunu Olan Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(4), 437-456
9. Doğanay, H., (2001). "Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığındaki Rolü ve Önemi", Türk Kütüphaneciliği, 15(1): 40-44.
10. Dökmen, Ü., (1990). "Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Okuma Becerileri, İlgileri, Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları" Eğitim Bilimleri Dergisi, 23(2): 395-418.
11. Gömleksiz, M.N., (2004). "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirliği", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(2): 185-195.
12. Johnsson-Smaragdia, U. and Jonsson, A., (2006). "Book Reading in Leisure Time: Long- Term changes in young peoples' book reading habits", Scandinavian Journal of Educational Research, 50(5):519-540

13. Karahan, T.F., Sardoğan, M.E., Özkamalı, E. ve Dicle, A.N., (2005). "üniversite öğrencilerinde nevroitik eğilimler kendini gerçekleştirme ve okuma alışkanlığı", *Kriz Dergisi* 13 (1): 23-32
14. Koç, S. ve Mütfüoğlu, G., (1998). (Editör: S. Topbaş,) "Türkçe Öğretimi" T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1066, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 587, Eskişehir
15. Kurulgan, M. ve Çekerol, S., (2008). "Öğrencilerin Okuma Ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt/Vol.:8-Sayı/No: 2 : 237-258*
16. Odabaş, H., Odabaş, Z.Y. ve Polat, Ç., (2008). "Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği", *Bilgi Dünyası* 2008, 9(2):431-465
17. Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y., (2008). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 9 Sayı: 15: 117-136*
18. Özdemirci, F., (1990). "Niçin az okuyoruz" Kamuoyu Araştırması Sonuçlandı., *Türk Kütüphaneciliği*, 4(3), 154-155.
19. Sağlamtuñ, T., (1990) "Türkiye'de Üniversite Kütüphanecilik Bölümlerinin 4.Sınıf Öğrencilerinin Özgür (boş) Zaman-Ders Dışı Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma" *Türk Kütüphaneciliği*, 4 (1): 3-21.
20. Saraçaloğlu, A.S., Bozkurt, N. ve Serin, O., (2003). Üniversite Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler, *Eğitim Araştırmaları*, 4(12), 148-157.
21. Sever, S., (1990). "Bilgi Toplumu Olma Aşamasında, Ülkemizde Kitap Ve Okuma Olgusu", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2): 721-727.
22. Temizakan, M. ve Sallabaş, M.E., (2009). "Öğretmen Adaylarının Okuma ve Yazmaya Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27): 155-176
23. Üngüren, E., (2008). "Televizyonları Kapatma Zamanıydı", <http://turizm gazetesi.com/articles/article.aspx?id=42160> E.T. 12.02.2009
24. Yalınkılıç, K., (2007). "Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya İlişkin Tutum Ve Görüşleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1): 225-241.
25. Yılmaz, B., (1989). "Okuryazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine", *Türk Kütüphaneciliği*, 3(1): 48-53.
26. Yılmaz, B., (1995). "Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma", *Türk Kütüphaneciliği*, 9(3):325-336.
27. Yılmaz, B., (1998). "Okuma alışkanlığı sorunu ile bir mücadele örneği ve Türkiye için öneriler", *Türk Kütüphaneciliği*,12(3): 252-258.
28. Yılmaz, B., (2002). "Ankara'daki İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma", *Türk Kütüphaneciliği* 16(4): 44 1-460
29. Yılmaz, B., (2004). "Öğrencilerinin Okuma Ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerinin Duyarlılıkları", *Bilgi Dünyası*, 5(2): 115-136
30. Yılmaz, Z.A., (2006). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı", *İlköğretim Online*, 5(1), 1-6,
31. <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/292725.asp> 10.05.2009
32. <http://www.cocukvakfi.org.tr/soru2.htm> 15.05.2009